

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО, ІКОНОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітня програма «Культурологія»

Спеціальність 034 «Культурологія»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Кваліфікація – Доктор філософії з культурології

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “4” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ - 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Сакральне мистецтво, іконологія
Викладач (-і)	Дундяк Ірина Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор
Контактний телефон викладача	050 188 31 01
E-mail викладача	iryna.dundiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна, вечірня, заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	консультації до самостійної роботи проводиться на практичних заняттях, з приводу деталей виконання завдань онлайн у меседжерах, емейлом у межах робочого часу викладача.

2. Анотація до навчальної дисципліни

ОК «Сакральне мистецтво. Іконологія» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта. Наукова та практична діяльність культуролога часто перетинається з різними об'єктами сакральної культури. Навики наукового дослідження таких об'єктів, синтезу різних історико-культурних підходів до ознайомлення з ними фахівців та нефаківців будуть корисними не лише для удосконалення теоретичних знань аспіранта, а й у практичній роботі культуролога.

Навчальний курс передбачає формування теоретичних знань щодо феномену сакрального мистецтва, ознайомлення із основними напрямками розвитку сакрального мистецтва як складової культурної спадщини та мистецтвознавчими напрямками його дослідження та сприйняття. Пропонований курс полягає як у висвітленні основних теоретичних засад сакрального мистецтва та іконології, так й у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних видів індивідуальних наукових робіт (тези для конференції), навчально-дослідних (аналіз ікони зі збірки музею) та науково-популярних робіт (анотація для виставки) з тематики сакральної культури та мистецтва.

Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певної тематики наукової роботи, а також практичні навички написання різної форми статей, праці з науковими джерелами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Ознайомлення аспірантів із теоретичними, історичними, сучасними аспектами розуміння та сприймання сакрального мистецтва, формування цілісного уявлення про особливості різних форм візуального сакрального мистецтва, визначення місця і ролі пам'яток християнського храмового мистецтва у національній та світовій культурно-мистецькій спадщині.

Метою та завданням практичної частини курсу є інтенсивний практикум, що дозволяє засвоїти аспірантам основні теоретичні положення, знання у практичних ситуаціях; збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень сакрального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; створювати стратегії наукових досліджень сакрального напрямку.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, ціннісно-світоглядно усвідомлювати їх, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності культуролога-дослідника, культуролога-практика.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері музичного мистецтва на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному контексті

Фахові компетентності:

СК01. Здатність ініціювати, планувати, організувати та здійснювати оригінальні наукові дослідження актуальних проблем у сфері музичного мистецтва, досягати наукових результатів, які створюють нові знання і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях.

СК02. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері музичного мистецтва, інтегрувати знання з різних галузей, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в освітній та науковій діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК06. Здатність застосовувати новітні музикознавчі концепції, а також аналізувати, оцінювати та прогнозувати культурні явища і процеси.

СК07. Здатність усно і письмово обговорювати результати досліджень українською мовою та мовою країн Європейського Союзу.

СК08. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері мистецтва та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації.

5. Організація навчання

Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		20	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		10	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	034 Культурологія	2	вибіркова

5. Організація навчання	
Обсяг курсу	
Загальна кількість годин – 90	
Вид заняття	Загальна кількість годин

лекції		Стац. – 20; Заочн.- 6		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		Стац. – 10; Заочн. - 2		
самостійна робота		Стац. – 60; Заочн. - 82		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
III	034 Культурологія	II	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	Заняття практичне	сам. роб
Тема 1. Теорія, термінологія та символіка сакрального мистецтва..		4	2	12
Тема 2. Історичні та сучасні аспекти сприйняття, розуміння сакрального мистецтва		4	2	12
Тема 3. Українська сакральна архітектура: різноманітність пам'яток, сучасні пам'яткооохоронні аспекти, пам'ятки ЮНЕСКО		4	2	12
Тема 4. Християнські храми, іконостас, особливості традиційної української християнської іконографії		4	2	12
Тема 5. Колекції сакральних пам'яток в музейних збірках України, Прикарпаття.		4	2	12
ЗАГ.:		20	10	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Су ма балів за всі види навчальної дія льності	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсowego проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 -25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Екзаменаційна оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) поточного оцінювання за семестр: балів по семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, то питання з пропущеного семінарського будуть усно відпрацьовані ним на екзамені й оцінені викладачем.

Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольний робіт, що оцінюється 10 балами.

Аспіранти на кожну тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.

Вимоги до письмової роботи

Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації.

Загальні критерії оцінок письмових завдань:

“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу;

“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст

	<p>теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об'єкту сакрального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання.</p>
Семінарські заняття	<p>Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських є:</p> <p>“відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані теоретичні знання для розв'язання практичних завдань; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу;</p> <p>“добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності;</p> <p>“задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності;</p> <p>“незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою</p>
Умови допуску до підсумкового контролю Підсумковий контроль	<p>Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт заняття з курсу.</p> <p><i>Форма контролю - залік; форма здачі (комбінована); розподіл балів за завдання:</i></p> <p>Виконання письмових контрольних робіт – 25 балів Усні відповіді на практичних заняттях – 25 балів Усна відповідь на заліку – 50 балів</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій для кваліфікаційного рівня «доктор філософії» програмні вимоги навчальної дисципліни спрямовані на досягнення восьмого (8) кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 509 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341:</p>	

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n5>), за яким особа, яка завершила навчання на ОНП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

У взаємовідносинах викладач та аспіранти керуються загальними морально-етичними принципами та правилами поведінки відповідно до Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», ухваленого Конференцією трудового колективу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 29 грудня 2015 року.

Тому, політика курсу спрямована на те, щоб забезпечити аспірантам здобуття знань, умінь та розуміння, що відносяться до галузі культурології, що дасть їм можливість виконувати свою роботу самостійно. Акцентується увага на забезпеченні підготовки професійних здібностей щодо самоорганізації, вміння самонавчатись, розвинути аналітичне мислення, приймати обґрунтовані рішення, здійснювати оцінювання та забезпечення якості виконаних робіт разом з вільним володінням іноземними мовами.

Академічна добросовісність: для запобігання академічному плагіату здійснюється перевірка письмових робіт на плагіат; стимулюється участь у вебінарах про дотримання академічної добросовісності. Очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної добросовісності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Неформальна освіта: регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Відвідування занять Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

8. Рекомендована література

Основна

1. Арабаджи Д. Между сакральным и профанным. Одесса: Друк, 2009. 224 с.
2. Білецький П.Д. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII століть. Київ, 1981. 159 с.
3. Головей В.Ю. Сакральне в мистецтві: проблеми образотворчої репрезентації: монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 420 с.
4. Дундяк І. Українське церковне малярство другої половини XX – початку XXI століть (особливості функціонування, збереження, трансформації та відродження): монографія. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 448 с.
5. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони. Львів: Свічадо, 2002. 184 с
6. Словник українського сакрального мистецтва / За наук. ред. М. Станкевича. Львів: Ін-т народознавства, 2006. 288 с.

7. Селівачов М. "Sacrum" і "Profanum": священне і світське у церковному мистецтві. *Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. № 1. С. 74-79.
8. Степовик Д. Іконологія й іконографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. 320 с.
9. Степовик Д. Історія української ікони Х–ХХ століть. Київ: Либідь, 2004. 442 с.
10. Тарас Я. М. Українська сакральна архітектура: словник-довідник. Львів: ІН НАНУ, 2006. 584 с.

Додаткова

11. Гелитович М. Ікона перформативна як явище сучасного мистецтва. *Образотворче мистецтво*. 2020. № 1. С. 74-77.
12. Левицька М. Концепт "Свята Русь" і сакралізація імперської влади засобами церковного мистецтва : на прикладі Почаївської лаври у 19-му ст. *Народознавчі зошити*. 2018. № 1. С. 179-188.
13. Лещенко А. М. Особливості прояву коеволюційно-резонансної специфіки творів сакрального мистецтва у православ'ї та католицизмі. *Практична філософія*. 2016. № 2. С. 93-98.
14. Лещенко А. М. Сакральне мистецтво як механізм формування мотивації вірянина. *Практична філософія*. 2015. № 4. С. 114-120.
15. Лещенко А. М. "Художня рецепція" як механізм сприйняття творів християнського сакрального мистецтва. *Філософські обрії*. 2015. Вип. 34. С. 99-109.
16. Селівачов М. Поняття «сакральне мистецтво»: зміст і межі. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2008. Вип. 1. С. 67–76.
17. Станкевич М. Феномен ікони на склі. *Теорія рами. Вибрані праці з історії і теорії мистецтва*. Львів: СКІМ, 2015. С. 67–79.
18. Сучасне сакральне мистецтво: потреба трансформацій : з приводу розвитку сучасного сакрального мистецтва, його тенденцій у контексті загального мистецького процесу розмова з мистцями Сергієм Радкевичем, Святославом Владикою, Данилом Мовчаном та мистецтвознавцем Галиною Хорунжою / вела Оксана Маричевська. *Образотворче мистецтво*. 2016. № 1. С. 58-61.
19. Цугорка, О. Сакральне мистецтво живопису: вітчизняна наукова рефлексія. *Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2016. № 4. С. 115-119.
20. Хорунжа, Г. Сучасне сакральне мистецтво Львова: зображення, образ, ікона. *Образотворче мистецтво*. 2016. № 1. С. 55-57.

Вимоги до заліку

Перелік теоретичних питань

Теорія сакрального мистецтва.
 Термінологія сакрального мистецтва.
 Символіка сакрального мистецтва.
 Історичні аспекти сприйняття, розуміння сакрального мистецтва
 Сучасні аспекти сприйняття, розуміння сакрального мистецтва
 Українська сакральна архітектура: різноманітність пам'яток
 Українська сакральна архітектура: сучасні пам'яткоохоронні аспекти
 Українська сакральна архітектура: пам'ятки ЮНЕСКО
 Християнські храми
 Іконостас
 Особливості традиційної української християнської іконографії
 Колекції сакральних пам'яток в музейних збірках України.

Колекції сакральних пам'яток в музейних збірках Прикарпаття.

На іспит виносяться два питання з перерахованих вище.

Викладач _____ Дундяк І. М.